

טוביה לישנסקי אינו / עדנה קרמר

דברים ליד הקבר הפתוח

בשבילי ובשביל בני דורי, יישאר טוביה, שהכרנו בנעורינו, דמות מיוחדת במינה.

הקשר התחיל כשהיינו בחברת הילדים. הוא הופיע בחיינו כדמות אגדית, אפופת סיפורים סודיים - פעילות חשאית ב"הגנה", מדבר ערבית חופשי, רבים מידידיו דרוזים, ערבים, צ'רקסים, בדואים, והעברית שלו צברית ודוגרית.

הוא הביא לנו את ויקי, כלב חום גדול ויפהפה שהפך לחלק מאתנו, בטיולים ובלימודים כל שנות חברת הילדים ואחר כך במוסד.

הקשר התחזק בשנות החמישים, השנים הראשונות להקמת מוסד הרי אפרים, כשטוביה טיפה את משק החי, את השוכך הענק של יוני הדואר, את הנוי ואת המטע הלימודי. לנו, כבני נעורים, הוא היה מושא להערצה, שהילה של איש הש"י (שירות ידיעות) ומפקד יחידת המיעוטים עוטרת אותו, ובאופן מרחפים קטעי סיפורים על מחתרת נילי ויוסף לישנסקי, אביו.

הוא היה מדריך חקלאי מרתק, שהעביר את המסרים לא רק בידע ובמקצועיות - אלא בעיקר באישיותו, ביחס המיוחד שלו לחי ולצומח, לטבע ולנוף, דבר שניתן לו ביטוי גם מאוחר יותר, כשהתבגר, בציוריו. הוא לימד אותנו לטפל בסוסים ולרכב, לטפל בכלבים ולתקשר אתם.

הוא כבש אותנו בסיפורים על מבצעים, עלילות ותקריות מרתקות, ובקשרים הבלתי אמצעיים שיצר איתנו, כשהרצינות והידע שלו מהולים בשובבות ובהרפתקנות.

למדנו ממנו איך משנים סדרי עולם, כשמרכיבים עין שהוסרה בעדינות מעץ אחד, אל תוך חתך בצורת T בקליפת העץ האחר, ואיך מהדקים את ההרכבה בתחבושת של רפיה, כך גילה לנו איך עץ יכול לצמוח מתוך עץ.

הוא לימד אותנו להכין קומפוסט וליהנות מהריח, בידיעה שזהו מזון משובח לצמח.

גדעון הזכיר לי איך הדריך אותנו בשתילת העצים הראשונים במוסד: את המרחק בין שתיל לשתיל מדדנו במקל באורך שלושה מטרים, אבל צריך היה להקפיד שלא יווצרו שורות, כדי ליצור נוף של יער טבעי. כשיצא אתנו לטיולי התנועה, הוסיף להם נופך מיוחד, כשהוא עטור בכפייה של הלגיון משובצת באדום ומלהיב אותנו בקריאות מרץ. כדי להתגבר על כובד המשא ועל העייפות, לימד אותנו מין "שיר אהבה בדואי", שמזכיר יללות תנים. שרנו וייללנו וצחקנו, והשיר נשמר בפולקלור שלנו לאורך שנים. בערב, אחרי יום מסע מפרך, במקום ליפול שדודים, נמשכנו למדורה ולקפה שהכין, שוב סיפורים וציזבטים על מלחמות, בדואים, סוסים, גששים . . .

זכור לי לילה במסע למצדה. הגענו מאוחר לחוף ים המלח. ההוראה הייתה לפרוק את הציוד ולהתארגן מיד לשינה. כשכל המחנה דמם, טוביה הפר את המשמעת, הוא עבר בינינו וקרא לנו בלחישות לקום לרחצה לילית בים המלח, אבל בחשאיות מוחלטת. זו הייתה חוויה לשנים, כי כמו שאומרים - מים גנובים ימתקו - ואפילו אם הם מים של ים המלח.

שובבות מסוג זה יצרה ברית חשאית בינינו החניכים לבין המדריך שמבין לליבנו, ונותן לגיטימציה לחרוג מהמסגרת ולחפש בכל הזדמנות בחיים את המרתק ואת המיוחד.

מאז אותה תקופה יפה, שמורה אצלי בלב פינה חמה לטוביה, וכך אצל כל ה"עופרים". גם כשנפרדו הדרכים, המשיכו המפגשים המזדמנים להיות חמים ולבביים. וכך נזכור אותו.

תנחם המשפחה בחיים הארוכים, המלאים והעשירים שחי טוביה, שהם פרק בהיסטוריה של ארץ ישראל.

יהיה זכרו ברוך